

อัตลักษณ์วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนไทยวน
ตำบลต้นตาล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสระบุรี

The Cultural Identity to Promote Tourism of the Tai Yuan
Community at Ton Tan Subdistrict, Sao Hai District, Saraburi Province

คมกริช บุญเขียว¹
Khomkrit Bunkhiao

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยวนของชุมชนต้นตาล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสระบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประธานกลุ่มทอผ้า กลุ่มเยาวชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชน และวิเคราะห์การใช้อัตลักษณ์วัฒนธรรมของไทยวน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน นำเสนอแบบการบรรยายพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ไทยวนชุมชนต้นตาล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสระบุรี ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และได้นำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้การนำเสนอด้านการท่องเที่ยวได้แก่ 1) การนำเสนออัตลักษณ์เชิงกายภาพประกอบด้วย ตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน วัด และสิ่งปลูกสร้างในชุมชนและ 2) การนำเสนออัตลักษณ์วัฒนธรรมประกอบด้วย ภาษา การแสดง การแต่งกาย และอาหาร

คำสำคัญ (Keywords): อัตลักษณ์วัฒนธรรม; ไทยวน; การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This research aims to study the promotion of local tourism using the Tai Yuan cultural identity in the Ton Tan community, Sao Hai District, Saraburi Province. This qualitative research employed document analysis, in-depth interviews, participatory and non-participatory observation, and a focus-group interview. The key informants were a community leader, a village sage, a tour operator, a president of weaving

---

Received: 2023-06-26 Revised: 2023-08-21 Accepted: 2023-08-27

¹ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Social Studies, Humanities and Social Sciences, Thep Satri Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: zoroman2_19@hotmail.com

groups, local youths, and tourism entrepreneurs. The study collected information on the community's history and cultural identity. Then analyzed how to apply their Thai Yuan identity to promote local community tourism. The data were presented in the form of a narrative. The results showed that the Thai Yuan-Ton Tan Community, Sao Hai District, Saraburi Province inherited the unique identity from their ancestors, and presented the community's cultural identity to promote local tourism using the local identity presentation strategies. They included: 1) the presentation of the physical identity, which were a vintage floating market-Baan Ton Tan, a Thai Yuan Folk Culture Hall, and old temples and buildings in the community, and 2) the presentation of the unique local cultural identities, which were Thai Yuan language, performances, dress codes, and foods.

Keywords: Cultural identity; Thai Yuan; Local Community Tourism

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบัน การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community based tourism: CBT) นับเป็น การท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมรูปแบบหนึ่ง เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึง ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ถูกกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทในการเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวที่นอกจากจะได้รับความสุขจากการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นการเรียนรู้สังคม วัฒนธรรมของกลุ่มคนอื่นที่นักท่องเที่ยวไม่เคยได้รับรู้ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน เกิดขึ้นในหลากหลายพื้นที่ในประเทศไทย ส่งผลให้แต่ละชุมชนจึงมีการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของชุมชนตนเองเพื่อนำเสนอสำหรับเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว จากการศึกษาของทรงคุณ จันทจร และคณะ (2552) ที่กล่าวว่าความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในรูปแบบวัฒนธรรมกับการส่งเสริม การท่องเที่ยวนั้น ชุมชนมีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย มาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนท้องถิ่น ในสังคมเกิดการตื่นตัว ลูกขึ้นมาฟื้นฟูประเพณีและ สร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ ของตนเองขึ้นมาใหม่ ซึ่งถึงอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น อินทรา พงษ์นาค และศุภกรณ์ดิษฐ์พันธุ์ (2558) กล่าวว่า อัตลักษณ์ชุมชนซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะทาง วัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งนั้น ได้ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภายใต้บริบท ทางวัฒนธรรมชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาด้านอาชีพ รายได้ และสถานที่ในชุมชนให้มีความโดดเด่น อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่สามารถบอกความ เป็นตัวตนของชุมชน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และเกิดการจดจำ อันจะส่งผลให้ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ไทยวนชุมชนต้นตาล อำเภอสายบุรี จังหวัดกระบี่ เป็นกลุ่มชาวไทยวนที่อพยพจากเมืองเชียงแสนมาและมีการตั้งถิ่นฐานเป็นเวลาหลายร้อยปี ปัจจุบันชาวไทยวนชุมชนต้นตาลยังมีการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง โดยการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนทำให้รักษาความเป็นไทยวนได้อย่างโดดเด่น นอกจากนี้แล้วชุมชนไทยวนบ้านต้นตาลยังมีการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่ผู้มาเยือนจากภายนอกได้รับรู้ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนจนเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวชุมชนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดกระบี่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ชุมชนไทยวน ถือเป็นเสน่ห์ที่สามารถดึงดูดใจผู้นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ที่นอกจากจะได้สัมผัสวิถีชีวิตที่มีความเป็นลักษณะเฉพาะแล้ว ยังสามารถร่วมเรียนรู้คุณค่าของวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ อีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยวน ชุมชนต้นตาล อำเภอสายบุรี จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นชุมชนที่สามารถใช้จุดเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจนประสบความสำเร็จในจังหวัดกระบี่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยวน ของชุมชนต้นตาลอำเภอสายบุรี จังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ตัวแทนเยาวชนไทยวน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และตัวแทนภาคเอกชน และประชาชนในชุมชน ใช้การเลือกแบบเจาะจง(purposive sampling) โดยการกำหนดคุณสมบัติผู้ 1) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทยวน และ 3) สนใจในการทำงานร่วมกับผู้วิจัย

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าด้วยคำถาม ปลายเปิด (open-end questions) เพื่อใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 3 คน ประชาชนในชุมชน จำนวน 8 คน ตัวแทนเยาวชนไทยวน จำนวน 5 คน ซึ่งจะเน้นข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และข้อมูลกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยสามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

2) แบบสนทนากลุ่มย่อย (small group discussion) ผู้วิจัยจัดให้มีการระดมความคิดเห็นเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจำนวน 2 คน และผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัย ได้เลือกใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

(purposive sampling) เป็นการสร้างประเด็นคำถาม เพื่อทำการสนทนาโดยผู้วิจัยเป็นผู้บอคำถามให้ผู้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นและทัศนคติ รวมถึงเสนอแนวทางในการใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่สามารถมาหนุนเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลจากการลงศึกษาภาคสนาม โดยใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การศึกษาบรรยากาศของกิจกรรมตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ของคนและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน การจดบันทึกภาคสนาม และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์การใช้อัตลักษณ์วัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

2) การสืบค้นจากเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ประกอบด้วย เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย หนังสือ บทความ และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ ทราบถึงสภาพบริบทเบื้องต้นของชุมชนทำการศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มย่อย การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึกภาคสนาม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการพรรณนาความ (Description) เพื่อให้ทราบบริบททั่วไปของชุมชนไทยวนต้นตาลทั้งในด้านประวัติความเป็นมา ประชากร พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และวิเคราะห์การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยวน ของชุมชนต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยวน ของชุมชนต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี มีการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. การนำเสนออัตลักษณ์เชิงกายภาพประกอบด้วย

1.1 ตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล เป็นตลาดนัดตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำป่าสักในพื้นที่ของวัดต้นตาลซึ่งเป็นตลาดนัดขายสินค้าของชุมชนมีทุกวันอาทิตย์เวลาประมาณ 8:00 น - 14:00 น ตลาดแห่งนี้เป็นตลาดที่คนในชุมชนได้นำสินค้าพื้นเมืองและสินค้าทั่วไป ประกอบด้วยสินค้าที่เป็นสินค้าทางด้านวัฒนธรรมของชุมชน เช่น เสื้อไทยวน ผ้าจีนไทยวน อาหารพื้นเมืองไทยวน และพืชผักพื้นบ้าน ตลาดแห่งนี้มีพื้นที่ประมาณ 200 ตารางเมตร โดยผู้ประกอบการจะตั้งร้านค้าเป็นเพิงไม้ไผ่ หลังคามุงจากแบบโบราณ พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน จะมีการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองและมีการสื่อสารทักทายผู้มาเยือนด้วยภาษาไทยกลางและภาษาไทยวน ทั้งนี้ตลาดแห่งนี้จึงเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาจับจ่ายซื้อของและได้สัมผัสบรรยากาศแบบชุมชนไทยวนโบราณ

นอกจากนี้ยังมีการแสดงทางวัฒนธรรมของไทยวนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำท่าน้ำโบราณบ้านต้นตาล แห่งนี้เป็นสถานที่แสดงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนไทยวนที่ชัดเจนมากที่สุดในชุมชน (ภาพ 1-2)

1.2 หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน เป็นแหล่งรวมเรื่องราวการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวไทยวนในพื้นที่อำเภอเสาไห้ โดยจะมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้โบราณของชาวไทยวนในอดีตรวมทั้งเป็นสถานที่ซึ่งมีการแสดงลักษณะของบ้านโบราณแบบเชียงแสนและเป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะหอวัฒนธรรมพื้นบ้านจะติดอยู่กับถนนหลักซึ่งเป็นทางเข้าสู่ชุมชน จึงเป็นสถานที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมไทยวนโดยสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ทุกวัน (ภาพ 3)

1.3 ศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นเมือง เป็นสถานที่ซึ่งแสดงการทอผ้าและจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองในชุมชนต้นตาล โดยสถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งทอผ้าแบบโบราณมีผู้อาวุโสในชุมชน ที่เป็นผู้ทอผ้าพื้นเมือง โดยจะมีการแสดงการทอผ้าแบบใช้กี่กระตุก มีการออกแบบลายผ้าในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งมีการประยุกต์ผ้าพื้นเมืองเพื่อเป็นของใช้อื่นๆหลากหลายรูปแบบ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นเมืองจะเปิดทำการทุกวัน นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถเข้ามาเข้าชมและศึกษาการเรียนรู้ได้ (ภาพ 4)

ภาพ 1-2 ตลาดท่าน้ำโบราณบ้านต้นตาล สถานที่จำหน่ายสินค้าและกิจกรรมไทยวน

1.4 วัดและสิ่งปลูกสร้างในชุมชน ซึ่งวัดและสิ่งปลูกสร้างในชุมชนจะแสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเชิงสถาปัตยกรรม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการก่อตั้งชุมชนไทยวน ถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงซ่อมแซมให้มีความแข็งแรงหรือตอบสนองการใช้งานของคนในชุมชนยุคใหม่ แต่ก็ยังคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นมาให้เห็น นอกจากนี้สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ยังใช้สำหรับเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ อาทิเช่น วัดต้นตาล ที่มีวิหารและมีศาลาไม้ทรงสูงที่แตกต่างจากวัดภาคกลางโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการสร้างจากแนวคิดของคนไทยวนสมัยโบราณที่ต้องการให้วัดโปร่งและมีพื้นที่ใช้สอยได้ถุน หรือแม้กระทั่งบ้านเรือนของชาวไทยวนยุคแรกบางหลัง ที่มีการออกแบบในรูปแบบโบราณ โดยจะมีปล่องขนาดเล็กบริเวณใต้จั่ว เพื่อเป็นช่องลมในการระบายอากาศและระบายความร้อนจากข้างในตัวอาคารบ้านเรือน

ภาพ 3-4 หอวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นเมือง แหล่งเรียนรู้สำคัญในชุมชน

2. การนำเสนออัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย

2.1 ภาษา ชุมชนไทยวนมีภาษายวนหรือภาษาโยนก เป็นภาษาพูดที่ส่งผ่านจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากเชียงแสน ทำให้ภาษาพูดของชาวชุมชนไทยวนจึงใช้ภาษายวนในการสื่อสารในชุมชน และเป็นเอกลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวให้กับคนนอกชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล ชาวไทยวนที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้าจะสื่อสารกับนักท่องเที่ยวเป็นภาษายวน เป็นส่วนสำคัญที่นำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ส่วนภาษาเขียนจะนำเสนอในพื้นที่ถนนสายวัฒนธรรมที่เป็นป้ายชื่อต่างๆในชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นได้ทั่วไป รวมทั้งการใช้การจดบันทึกเรื่องราวทางศาสนา ตำราหมอดู ตำราสมุนไพร พระธรรมเทศนา ในสมุดโบราณ ของวัดต้นตาล ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจจะสามารถขออนุญาตผู้ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาได้

2.2 การแสดง ศิลปะการแสดงที่บ่งบอกถึงศิลปะของชาวไทยวน คือ การฟ้อนรำของผู้หญิงที่มีเครื่องแต่งกายและลีลาอ่อนช้อย โดยเฉพาะการแสดงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล ซึ่งเป็นชุดการแสดงที่นำเสนอให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมตลาดน้ำ แสดงให้เห็นความสวยงามของการแต่งกาย ลีลาฟ้อนรำและแฝงความเชื่อประเพณีของชาวไทยวนร่วมเข้ามาในการแสดง ส่วนผู้ชายก็จะแสดงลีลาการตีกลองสะบัดชัยที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่แสดงถึงความแข็งแรงประกอบกับลีลาท่าทางสำหรับการต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งเป็นการนำเสนอคุณค่าของวัฒนธรรมชาวไทยวน ในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน (ภาพ 5-6)

2.3 การแต่งกาย ชาวไทยวนชุมชนต้นตาล ยังคงสืบทอดการทอผ้า และมีการประกอบอาชีพทอผ้า เพื่อการขาย และการอนุรักษ์ให้คงอยู่ ผ้าทอที่นิยม ได้แก่ ย่อม หมอน ผ้าห่ม ผ้าชีน ผ้าขาวม้า ผ้าปรกหัวนาค ผ้าห่อคัมภีร์ ตุง โดยมีกลุ่มทอผ้าบ้านต้นตาล เป็นศูนย์กลางการผลิตและการออกแบบลวดลายอย่างเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้ผ้าทอมือจากศูนย์ทอผ้าชุมชนต้นตาล โดยได้รับคัดสรรในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในปี พ.ศ.2557 ในระดับประเทศ ได้ระดับ 3 ดาว และเป็นสินค้าด้านวัฒนธรรมที่จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ทั้งวันที่มีตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาลและวันอื่นๆ ก็สามารถหาซื้อผ้าทอไทยวนได้จากร้านค้าชุมชนได้ สินค้าจากผ้าทอนอกจากจะเป็นผ้าชิ้นสำหรับผู้หญิงแล้ว ชุมชนยังมีการสร้างผลิตภัณฑ์จากผ้าเป็นสินค้าอื่นให้

นักท่องเที่ยวสามารถซื้อหาเพื่อใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ยำใส่ของ เสื้อโปโล กระเป๋าถือขนาดเล็ก ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น

2.4 อาหาร ชาวไทยวนชุมชนต้นตาล ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาหารมาจากบรรพบุรุษเป็นอาหารที่มีลักษณะเหมือนกับอาหารภาคเหนือ เช่น มีข้าวเหนียว แกงโฮ๊ะ ลาบ ผัดหมี่ ใส่อั่ว แคบหมู น้ำพริกหนุ่ม และในส่วนของอาหารที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลงานบุญของชุมชน เช่น งานบุญถวายสลากภัต งานกวนข้าวทิพย์ ขนมที่ชาวไทยวนนิยมทำ ได้แก่ ขนมกง ขนมนางเล็ด (ข้าวแต่น) ข้าวหลาม เป็นต้น ซึ่งอาหารพื้นบ้านเหล่านี้จะเป็นสินค้าที่เด่นชัดในกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล ซึ่งชาวไทยวนจะทำอาหารพื้นบ้านมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นของฝากด้านวัฒนธรรม อาหารไทยวนที่มีจำหน่ายในตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาล ได้แก่ ไข่ปาม แคบหมู ใส่อั่ว ขนมกง ลาบหมู ตำขนน และผัดหมี่ไทยวน เป็นต้น โดยเฉพาะผัดหมี่ไทยวนเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ขึ้นชื่อในชุมชนเป็นสินค้าที่มีตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจเพื่อจัดจำหน่ายทั้งในและนอกชุมชน

ภาพ 5-6 การฟ้อนรำและการต่อสู้ การแสดงทางวัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยว

อภิปรายผล (Research Discussion)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยวน ของชุมชนต้นตาล อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี เกิดจากการพัฒนา และการสร้างพื้นที่แสดงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้แก่ หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้จากวิถีชีวิตของชาวไทยวน เพื่อการแสดงวิถีชีวิตรวมทั้งการนำเสนอสถาปัตยกรรมบ้านแบบไทยวน สำหรับการเผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญาของชาวไทยวนและการสร้างตลาดทำน้ำโบราณบ้านต้นตาลเพื่อเป็นสถานที่ขายสินค้าพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มไทยวนซึ่งเป็นพื้นที่แสดงวัฒนธรรมของชุมชน และมีการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของเชิงกายภาพที่เป็นสถานที่ สินค้า วัฒนธรรม รวมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมด้านภาษา การแสดง การแต่งกายและอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเจริญเนตร แสงดวงแข (2564) ที่พบว่า การสื่อสารที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเกาะหมาก เกิดจากการที่ชุมชนได้ใช้ทุนเดิมทางวัฒนธรรมในการสื่อสาร ทั้งการสร้างสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน การนำเสนออัตลักษณ์ด้านอาหารและอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกระบวนการนำเสนออัตลักษณ์การท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน การถ่ายทอดผ่านสื่อออนไลน์ YouTube เพื่อให้เกิดภาพจำการท่องเที่ยว รวมทั้งการศึกษาของ

ประยูร ลิ้มสุข (2565) ที่ศึกษาราวัยอ่อนยุคอำเภอหล่มสักจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ชุมชนได้มีการถ่ายทอดอัตลักษณ์วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมโครงการถนนคนเดินไทยหล่ม เป็นการถ่ายทอดไปสู่นักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้แบบไม่เจาะจง แต่เป็นการถ่ายทอดผ่านการสัมผัสต่อเหตุการณ์จริง เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับเมธาวิ จำเนียร (2562) พบว่า การสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งมีการเผยแพร่เรื่องราวความเคลื่อนไหวของชุมชนผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ เพื่อเป็นการสื่อสารไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอารียา บุญทวีและคณะ (2561) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ชุมชนมีการสร้างสถานที่เพื่อนำเสนออัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชน สำหรับเป็นพื้นที่ในการแสดงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานพระพิฆเนศ สวนปาล์ม ฟาร์มนกเกาะรัง คุ้มวิมานดิน ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่สำหรับการนำเสนอวัฒนธรรมสำหรับการท่องเที่ยวชุมชน และการศึกษาของวรรณรักษ์ ศรีรัตน์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า อัตลักษณ์ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ประกอบด้วยอัตลักษณ์ 5 ด้าน ได้แก่ วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมอาหาร งานฝีมือและผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งอัตลักษณ์ทั้ง 5 ด้านนี้ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกชุมชน และเป็นทรัพยากรที่นำไปใช้ในการส่งเสริม รวมทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านริมคลอง

มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยวน ชุมชนต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นสิ่งที่เกิดจากการสั่งสม ความรู้ จากบรรพบุรุษที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความสงบสุขภายในชุมชน ซึ่งไทยวนชุมชนต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ได้ใช้มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ได้แก่ ภาษา ความเชื่อ ประเพณี สิ่งปลูกสร้าง และการผ้าทอ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน จนสามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและเป็นการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชุมชนตนให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายในปัจจุบัน

2. หน่วยงานท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการดำเนินงานของคนในชุมชนเองซึ่งมีแนวโน้มจะลดน้อยลงเนื่องจากผู้นำชุมชนมีอายุที่มากขึ้นและขาดคนรุ่นใหม่ที่จะดำเนินการต่อ

3.หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการพัฒนาสถานที่ต่างๆ ในชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นการขุดลอกลำน้ำป่าสัก การขยายถนน รวมทั้งการสร้างป้ายบอกทางที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาในประเด็นปัจจัยด้านต่างๆ และความต้องการของชุมชน ที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

2. ควรจะศึกษาในประเด็นผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เกิดจากการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานภายในและจากภายนอกชุมชน

3. ควรศึกษารูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมและการให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- คัพล จันเพชร และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านซากแก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*. 10 (1), 111-121.
- เจริญเนตร แสงดวงแข. (2564). การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 29 (2), 1-23.
- ทรงคุณ จันทจร, พิสิษฐ์ บุญไชยและไพรัช ถิตย์ผาด. (2552). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้. (รายงานผลการวิจัย). สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประยูร ลิ้มสุข. (2565). รำวงย้อนยุคอำเภอหล่มสักจังหวัดเพชรบูรณ์: อัตลักษณ์และบทบาทต่อชุมชน. *วารสารพิกุล*. 20 (2), 197-223.
- พระมหาพรชัย สิริโว, พระมหาสรรค์ชัย กิตติเมธี, ไช่มุก เหล่าพิพัฒนาและ เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย. (2563). อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารพุทธมอญศึกษานิเทศศาสตร์ศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*. 5 (1), 1-14.
- เมธาวิ จำเนียร. (2562). การสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 6 (1), 235-256.

- วรรณรัตน์ ศรีรัตน์, สุชาดา คุ่มสลด, น้ำผึ้ง ไชวพันธ์, ภัทรพร ทิมแดง, นฤมล ไสภารัตนกุลและ
อังคณา ไสภารัตนกุล. (2564). การสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพ
การประกอบการวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสงคราม.
วารสารศรีวันาลัยวิจัย. 11 (2), 27 -34.
- อารียา บุญทวี จินดา เนื่องจำนงค์ และวชิรพงศ์ มณีนนทิวัดน์. (2561). แนวทางการพัฒนา
ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อำเภอคลองเขื่อน จังหวัด
ฉะเชิงเทรา. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*. 20 (1), 67-85.